

ЗА ПРАВИЛНО ОЦЕЊИВАЊЕ У ВОЈНИМ ШКОЛАМА

По овом питању изнели су своја мишљења на страницама „Војног дела“ мајор Никица Пилиповић и потпуковник Вуко Михаиловић.¹⁾ Оба аутора су критички разматрала, углавном, оцењивање бројним и описним оценама. Нема сумње да и један и други начин оцењивања имају своје добре стране и своје недостатке, али сматрамо да за решење овога проблема — поред унапређења система оцењивања — треба, по нашем мишљењу, завести и целисходан начин испитивања, тј. такав начин који ће омогућити да се заиста провери целокупно знање ученика из сваког предмета.

Изузев тзв. „практичних“ предмета, у свим школама (грађанским и војним) по правилу се слушају предавања из свих предмета преко целе године, а на крају године се полажу испити. Основна разлика између високих грађанских и војних школа је углавном у томе што у грађанским школама студент не мора испит полагати на завршетку предавања, него га може одложити за идући рок (за други, трећи итд.), док у војним школама слушалац (питомац) мора на крају године полагати испит из свих предмета, при чему му се за припрему сваког испита оставља по дватри или неколико дана.

Такав систем полагања испита, по нашем мишљењу, има низ недостатака и зато се за њега не може рећи да је савремен. Ево неких основних недостатака:

1. Оцена коју ученик добије често може бити нереална. На три питања може, случајно, и сасвим осредњи ђак да одговори одлично, док, обратно, добар ђак може на једно од три питања да да слабији одговор и да према томе буде оцењен као слабији ђак.

2. Из врло малог броја питања може се делимично утврдити шта ученик не зна, али се не може утврдити шта ученик зна, тако да се не постиже у потпуности циљ испитивања. Истина, и на малом броју питања може се утврдити како ученик резонује и прилази проблему, но тиме се више цепа интелегенција но знање.

¹⁾ Види чланке: пешадиски мајор Никица Пилиповић: „Оцењивање у војним школама“, В.Д. бр. 3/1957, стр. 181, и пешадиски потпуковник Вуко Михаиловић, „Још једно мишљење о оцењивању“, В. Д. бр. 7—8/1957, стр. 526.

3. Када много ученика полаже испит једног дана, испитивач због преморености тешко може правилно да утврди релативан однос знања појединих ученика, и да задржи исти критеријум од почетка до краја испита.

4. Испит на крају године очигледно фаворизује кампањски, а не систематски рад. Чињеница је да сви ученици не раде преко целе године систематски и упоредо са предавањима. А очигледно је да се кампањским радом на крају године постиже само површно знање које брзо „изветри“.

5. У кампањском раду предност имају и боље резултате показују они који добро памте. Међутим, добро памћење не значи увек и добро интелигенцију, а још мање солидност у раду.

6. Психолошки моменти овде играју кудикамо већу улогу него у другом систему, у коме би се ученику пружила прилика да виšekратно, у мање-више сталоженом стању, покаже своје знање. Ово нарочито важи за војне школе у којима ученици на крају године полагају по десет и више испита. Код првог предмета ученик се још труди да предмет савлада и покаже што боље знање, а код последњег предмета је обично мање-више равнодушан. Исто тако, сасвим другачије ће се осећати ученик који међу првима полаже испит од оног ученика који је принуђен да целог дана слуша туђе одговоре и на крају сасвим уморан и често сасвим исцрпљен и он дође на ред да полаже, и то код исто тако уморног наставника.

Као што се из изнетог види, овакав систем испитивања најчешће не може бити целисходан, те се намеће потреба за његовом заменом. Поставља се питање: може ли се у војним школама примењивати средњошколски систем у коме наставник по свом нахођењу испитује с времена на време овог или оног ученика, из ове или оне партије пређеног градива? Пре свега, такав систем не одговара постављеном циљу, јер су у питању одрасли људи, али би се у нижим војним школама могао евентуално применити под условом да се располаже већим бројем часова и да у одељењу има мали број ученика, те да се они могу често испитивати, и то из свих партија предвиђеног градива.

А да ли је могуће применити оцењивање свих ученика из сваке партије на бази писмених задатака? Узмимо, на пример, рад са шест одељења по 60 ученика; за оцењивање 360 задатака треба утрошити просечно 60 ефективних часова рада, што за оцењивање само 5 задатака годишње захтева око 300 часова, и да се још увек не добије јасна средња оцена. Ако се имају у виду остале обавезе наставника, а нарочито потреба да им се остави довољно времена за спремање предмета и писање нових лекција и уџбеника, јер развој војне технике и војних научних дисциплина то несумњиво захтевају, онда је очигледно да би оцењивање на бази писмених задатака практично било јако отежано.

Имајући све ово у виду чини нам се да би се у војним школама обезбедио најбољи успех и огарантовало најреалније оцењивање завођењем система сличног ономе који се примењује на неким техничким факултетима у иностранству (у Швајцарској и Белгији), а који се састоји у следећем:

Предавањима, која се увек држе пре подне, присуствују сви ученици једне генерације једновремено. Предавања обавезно држи професор, а њима, поред ученика, присуствују и асистенти-репетитори.

Поподне асистенти-репетитори одржавају репетиције, најчешће у виду одговора на постављена питања од стране слушалаца. Поред тога, репетитори испитују раније пређену материју. Присуствовање репетицијама није обавезно.

Предмет се дели на потребан број партија (5 до 10), зависно од величине градива. Испитивање из сваке партије врши се у одређеном року и сваки ученик из сваке партије мора добити позитивну оцену. Ко у једном року не добије повољну оцену, мора у идућем року пре полагања колоквија из идуће партије поправити незадовољавајућу оцену из претходне партије.

Сваки ученик има свој картон за сваки предмет, у који се уводе све оцене добијене на колоквијима. На крају године професор позива на испит само оне ученике који имају сумњиве оцене. Исто тако, на испит могу доћи и они ученици који желе бољу оцену од оне коју су добили као средњу на колоквијима у току године.

На тај начин већина ученика не полаже на крају године испит ни из једног предмета, а само мањи део полаже испит из једног или два предмета.

Овај систем има следеће предности:

а) захтева мањи број професора предавача и према томе пружа могућност бољег избора наставника;

б) омогућава уједначеност наставе у току године;

в) принуђава ученике да солидно раде преко целе године и да пређу целу материју постепено и систематски;

г) омогућава да се добије довољно реална оцена знања сваког ученика из сваког предмета, пошто она претставља средњу вредност оцена добијених преко године;

д) ученици који накнадно уђу у суштину материје из појединих предмета, па сматрају да би могли да добију бољу оцену од средње вредности оцена добијених преко године, имају могућности да на крају године полагањем испита провере своју претпоставку.

И овај систем има својих недостатака који се углавном састоје у томе што он захтева већи број помоћног наставног особља и већи број просторија за одржавање репетиција, што оцењивање ученика

у већини случајева не врши професор већ асистенти, што се професор појављује више као предавач а мање као васпитач те није у стању да лично прати развој својих ученика и што професор ефекат својих предавања сазнаје посредним путем — преко асистента. Но, и поред тога, сматрамо да овај систем у принципу најбоље решава истакнути проблем. Он се може применити углавном на теориске предмете, а не и на практичне (стројева обука, вожење, руковање оружјем, геодетски радови итд.), код којих оцењивање и не претставља посебан проблем.

За детаљно решавање истакнутог проблема у сваком конкретном случају потребно је размотрити за сваки предмет: његов обим и поделу по природи материјала, број додељених часова, број расположивог наставног и помоћног особља, број ученика, расположиве просторије итд. Најзад, животна пракса увек намеће допуне, измене и нова решења.